

ВОЛИНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Олександра Ємчик

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Методичні вказівки до практичних занять

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти**

Олександра Ємчик

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Методичні вказівки до практичних занять

Луцьк – 2025

УДК 373.2.091.3:001.89(07)
Є 60

Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Волинського національного університету
імені Лесі Українки
(Протокол № 10 від 18 червня 2025 р.).

Рецензент: Кашуб'як І.О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ємчик О. Г.

Є 60 Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку : методичні вказівки до практичних занять. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025. 31 с.

У виданні подано матеріали вибіркового освітнього компонента «Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 Дошкільна освіта, а саме практичні завдання, етапи проведення практичних занять та завдання для поточного контролю теоретичних знань у формі тестування.

Методичні вказівки адресовано здобувачам освіти спеціальності «Дошкільна освіта», викладачам, вихователям, методистам та директорам закладів дошкільної освіти.

УДК 373.2.091.3:001.89(07)

© Ємчик О. Г., 2025

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	5
I. Тематика практичних занять освітнього компонента «Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку».....	8
II. Завдання до практичних занять з Дослідницької діяльності дітей дошкільного віку	10
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. ТЕМА: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО	10
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ТЕМА: РОЛЬ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ТА ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	11
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. ТЕМА: МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ДОСЛІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	14
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ПІСКОМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ	15
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ВОДОЮ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	15
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ПОВІТР'ЯМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	16
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ОБ'ЄКТАМИ ЖИВОЇ ПРИРОДИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ОБ'ЄКТАМИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ ТА РУКОТВОРНИМ СВІТОМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	18
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. ТЕМА: ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. ТЕМА: МЕТОДИКА ЗНАЙОМСТВА ДІТЕЙ З БУДОВОЮ ТІЛА ЛЮДИНИ ТА ПРОСТОРОВИМ РОЗТАШУВАННЯМ ЙОГО ЧАСТИН, З ОРГАНАМИ ЧУТТЯ ТА ЇХНІМ ПРИЗНАЧЕННЯМ.....	19
III. Організація навчання та політика оцінювання роботи здобувачів освіти	21
Глосарій понять з освітнього компонента	26
Рекомендована література	29

Вступ

На сучасному етапі оновлення й удосконалення змістового компонента дошкільної освіти в Україні, особливої вагомості набуває проблема дитячого експериментування, яке має великий розвивальний потенціал та є найбільш успішним шляхом і способом ознайомлення дітей із навколишньою дійсністю. Дитяче експериментування є потужним засобом розумового виховання дошкільників, адже в його ході діти вчаться логічно мислити (аналізувати, виділяти істотні ознаки, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, співставляти, прогнозувати, висувати гіпотези), бачити й виокремлювати проблему, робити умовиводи).

Дослідницька діяльність сприяє всебічному розвитку дітей, збагачує, урізноманітнює педагогічний процес; її елементи органічно переплітаються з іншими видами дитячої творчості. Під керівництвом майбутнього фахівця вона створює широкі можливості для виховання в дошкільників пізнавального інтересу до довкілля та розуміння його значення.

Вивчення цього освітнього компоненту сприятиме формуванню готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку дослідницької компетентності в дітей дошкільного віку.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти отримають знання про:

- сутність та значення дослідницької діяльності дітей дошкільного віку в природі;
- структуру дослідницької діяльності;
- засоби формування компетентності дошкільника з природного довкілля;
- дитяче експериментування, як засіб розвитку пізнавально-дослідницької діяльності з дітьми;
- уявлення, які мають сформуватись під час експериментування;
- переваги застосування з дітьми експериментальної діяльності;

– методику проведення дослідів з дітьми дошкільного віку.

Практичне заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує детальний розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень освітнього компонента і формує вміння й навички їх практичного застосування. Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення та деталізація наукових знань, отриманих здобувачами на лекціях і в процесі самостійної роботи й спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення здобувачів (Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки).

Практичні заняття з освітнього компонента «Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку» проводяться в навчальній аудиторії та спрямовані на формування у здобувачів освіти здатності до організації пізнавально-дослідницької діяльності дітей у контексті сучасних вимог дошкільної освіти. Заняття покликані навчити розв'язувати фахові завдання, що стосуються застосування форм, методів, прийомів і засобів дослідницької діяльності як елементу педагогічної майстерності вихователя, методиста або керівника ЗДО.

У процесі практичної роботи студенти опановують теоретичні основи, моделюють фрагменти занять з дітьми, розробляють педагогічні ситуації, здійснюють аналіз дитячої активності та ефективності педагогічних впливів. Особлива увага приділяється формуванню у студентів здатності до творчого підходу у створенні дослідницьких завдань, побудові гіпотез, організації простору для дослідження, залученню дітей до практичних пошуків і відкриттів.

Практичні завдання забезпечують розвиток професійної рефлексії, вміння адаптувати методики дослідницької діяльності до вікових

особливостей дітей раннього та дошкільного віку, а також до різних освітніх ситуацій.

Здобувачі освіти набувають досвіду впровадження дослідницьких методів у щоденну роботу з дітьми; створення розвивального середовища, що сприяє формуванню дитячої допитливості та здатності до елементарного аналізу; інтеграції дослідницьких підходів з іншими освітніми напрямками (мовлення, логіко-математичний розвиток, художня діяльність тощо).

Практичні заняття ґрунтуються на положеннях Державного стандарту дошкільної освіти України, з урахуванням сучасних підходів до формування інноваційної, дослідницької та творчої компетентностей як майбутніх педагогів, так і дітей. Освітній процес організовується таким чином, щоб забезпечити комплексний розвиток особистості дитини та професійне зростання майбутнього вихователя як суб'єкта освітнього середовища.

I. Тематика практичних занять освітнього компонента **«Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку»**

Згідно силабусу навчальної дисципліни «Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку», структура аудиторних занять передбачає 20 навчальних годин, тобто 10 практичних занять.

Назви змістових модулів і тем	Практ.	Форми контролю/ бали
1	2	3
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи пошуково-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку		
Тема 2. Форми, методи і прийоми експериментально-дослідницької діяльності з дітьми дошкільного віку	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 3. Роль пошуково-дослідницької діяльності у розвитку та освіті дітей дошкільного віку	2	ДС, РЗ/К /10
Разом за змістовим модулем 1	4	20
Змістовий модуль 2. Сучасна практика використання дослідів під час занять у закладі дошкільної освіти України		
Тема 4. Методика використання словесних методів навчання у дослідницькій діяльності дітей дошкільного віку. Вплив дослідницької діяльності на розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Методика постановки запитань до дітей, відповідей на питання дошкільників.	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 5. Методика проведення дослідів з піском у закладі дошкільної освіти	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 6. Методика проведення дослідів з водою у закладі дошкільної освіти	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 7. Методика проведення дослідів з повітрям у закладі дошкільної освіти	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 8. Методика проведення дослідів з об'єктами живої природи у закладі дошкільної освіти	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 9. Методика проведення дослідів з об'єктами неживої природи та рукотворним	2	ДС, РЗ/К /10

світом у закладі дошкільної освіти		
Тема 10. Значення дослідницької діяльності для засвоєння математичних понять дітьми дошкільного віку	2	ДС, РЗ/К /10
Тема 11. Методика знайомства дітей з будовою тіла людини та просторовим розташуванням його частин, з органами чуття та їхнім призначенням	2	ДС, РЗ/К /10
Разом за змістовим модулем 2	16	80
Всього годин / балів	20	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

II. Завдання до практичних занять з Дослідницької діяльності дітей дошкільного віку

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. ТЕМА: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО

План

1. Методика проведення екскурсій з дітьми дошкільного віку.
2. Заняття як основний вид дослідницької діяльності в ЗДО.
3. Вимоги до організації та проведення прогулянок як форм дослідницької діяльності в ЗДО.
4. Інші форми пошуково-дослідницької діяльності в ЗДО. Оформлення результатів спостережень за об'єктами живої та неживої природи дітьми дошкільного віку. Календарі погоди.

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Організувати проведення екскурсії до Волинського краєзнавчого музею, проаналізувати особливості екскурсій для дітей дошкільного віку. АБО Виготовити календар погоди для щоденної фіксації температури повітря, погодних умов. Календар повинен бути кольоровим. Фіксувати особливості погоди в календарі та звертати увагу на температуру повітря та погодні умови протягом місяця. Використовувати виготовлений календар та умовні позначення. Здати вкінці вивчення ОК.

4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ТЕМА: РОЛЬ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ТА ОСВІТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

План

1. Значення та суть дослідницького методу в пізнанні дітьми оточуючої природи
2. Структура та зміст досліду в роботі з дітьми закладу дошкільної освіти
3. Вимоги до проведення пошуково-дослідницької діяльності з дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Пройти тестування за матеріалами лекцій
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

Тестові завдання

1. Діяльність, яка передбачає розв'язання дошкільниками ситуацій за допомогою проведення дослідів та нескладного експериментування, під час яких діти використовують свій чуттєвий досвід, самостійно аналізують результати, роблять висновки, пізнають сутність того чи іншого явища, це:

- А) експериментальна діяльність
- Б) пошуково-дослідницька діяльність
- В) творча активність

2. У який історичний період розвитку людства дослідницьке навчання та експериментування розглядали як виключно репродуктивну діяльність?

- А) Відродження
- Б) Просвітництва
- В) Середньовіччя

3. Кінець XIX - початок XX століть – період утвердження реформаторської, прогресивістської педагогіки в Європі і США називають у педагогічній науці:

- А) Століттям новаторства
- Б) Століттям дитини
- В) періодом Нового часу

4. Як називається вид досліду, при якому, виявляючи та з'ясовуючи з дітьми властивості предметів та явищ, вихователь сам його проводить, а діти лише спостерігають, всі разом роблять висновки:

- А) Ілюстративний
- Б) Демонстраційний
- В) Навчальний

5. За кількістю спостережень за одним і тим самим об'єктом дитячі досліді поділяються на:

- А) констатувальні
- Б) одноразові
- В) багаторазові
- Г) узагальнювальні

6. «Я читала, діти, що дерева не замерзають тому, що в їхньому соку багато цукру. Давайте поставимо на мороз дві скляночки: в одній буде проста

вода, а в другій - з цукром. Як ви гадаєте, в якій склянці вода швидше замерзне?». Це приклад етапу дослідницької діяльності:

- А) першого
- Б) другого
- В) третього
- Г) четвертого

7. До практичних методів дослідницької діяльності дітей дошкільного віку належать:

- А) вправи
- Б) розповідь
- В) моделювання
- Г) прості досліди
- Д) ігри
- Е) демонстрація

8. «Вміє самостійно діяти у відповідності із алгоритмом, досягати результату і позначати його за допомогою умовного символу. За визначеною ціллю складає алгоритм; визначає обладнання і дії з ним. Розкриває невідповідність цілі і дій і коректує свою діяльність.» - один із показників компетентності дошкільників в пошуково-дослідницькій діяльності. Для якого віку він характерний?

- А) молодшого дошкільного
- Б) старшого дошкільного
- В) середнього дошкільного

9. До якої групи матеріалів, необхідних для дослідницької діяльності дітей дошкільного віку належать шматочки шкіри, поролону, хутра, латочки тканин, пробки, дріт, дерев'яні, пластмасові, металеві предмети, форми-вкладиші від наборів шоколадних цукерок, дерев'яні катушки?

- А) природні матеріали
- Б) медичні матеріали

В) підручні матеріали

Г) технічні матеріали

10. Оберіть напрями дослідницької діяльності в ЗДО:

А) нежива природа

Б) медичний профіль

В) рослинний світ

Г) тваринний світ

Д) органічні речовини

Е) ігрова діяльність

Є) тіло людини

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. ТЕМА: МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ДОСЛІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

План

1. Поняття словесних методів навчання дітей дошкільного віку
2. Роль словесних методів у дослідницькій діяльності дітей дошкільного віку
3. Вимоги до постановки запитань до дітей дошкільного віку
4. Методика побудови відповідей на дослідницькі запитання дітей дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати ШПАРГАЛКУ ДЛЯ ВИХОВАТЕЛЯ на 10 питань (кожному студенту – представити у вигляді презентації) Відповіді на

запитання маленьких «чомучок» – дослідників природи. (наприклад – Чому сніг білий?)

4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ПІСКОМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ

План

1. Види дослідів з піском в закладах дошкільної освіти
2. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення дослідів з піском з дітьми дошкільного віку
3. Правила техніки безпеки під час проведення дослідів з піском з дітьми дошкільного віку
4. Організація та проведення дослідів з піском з дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з піском для дітей дошкільного віку
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ВОДОЮ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

План

1. Види дослідів з водою в закладах дошкільної освіти
2. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення дослідів з водою з дітьми дошкільного віку
3. Правила техніки безпеки під час проведення дослідів з водою з дітьми дошкільного віку
4. Організація та проведення дослідів з водою з дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з водою, або іншими рідинами для дітей дошкільного віку.
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ПОВІТРЯМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

План

1. Особливості дослідів з повітрям в закладах дошкільної освіти
2. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення дослідів з повітрям з дітьми дошкільного віку
3. Шляхи забезпечення інтересу дітей до проведення дослідів з повітрям
4. Організація та проведення дослідів з повітрям з дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з повітрям для дітей дошкільного віку
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ОБ'ЄКТАМИ ЖИВОЇ ПРИРОДИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

План

1. Види дослідницької діяльності дітей дошкільного віку у природі.
2. Особливості організації та проведення дослідів з живою природою в закладах дошкільної освіти
3. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення дослідів з повітрям з дітьми дошкільного віку
4. Шляхи забезпечення інтересу дітей до проведення дослідів з повітрям
5. Труднощі, які виникають у процесі проведення дитячих дослідів з об'єктами живої природи
6. Способи залучення батьків до проведення дослідження дітьми живої природи.

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.

3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з об'єктами живої природи. За умови довготривалості дослід – продемонструвати відео або презентацію із фото-фіксацією дослід.

4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. ТЕМА: МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ З ОБ'ЄКТАМИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ ТА РУКОТВОРНИМ СВІТОМ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

План

1. Особливості організації та проведення дослідів з об'єктами неживої природи та рукотворним світом в закладах дошкільної освіти

2. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення дослідів з повітрям з дітьми дошкільного віку

3. Вимоги до підготовки вихователя до проведення дослідів з об'єктами неживої природи з дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.

2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.

3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з об'єктами неживої природи та рукотворним світом (веселка, грім і блискавка, сухий і вологий ґрунт, рух сонця по небу, з льодом тощо, пластик, тканина, скло тощо).

4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. ТЕМА: ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

План

1. Шляхи забезпечення інтересу дітей до математичних понять, зокрема шляхом проведення різноманітних вимірювань
2. Особливості організації та проведення дослідів з математичними об'єктами та поняттями в закладі дошкільної освіти
3. Матеріали та обладнання, необхідне вихователю для проведення різних видів вимірювань дітьми дошкільного віку

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру з вимірювання різних об'єктів (маси, розмірів, об'єму).
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. ТЕМА: МЕТОДИКА ЗНАЙОМСТВА ДІТЕЙ З БУДОВОЮ ТІЛА ЛЮДИНИ ТА ПРОСТОРОВИМ РОЗТАШУВАННЯМ ЙОГО ЧАСТИН, З ОРГАНАМИ ЧУТТЯ ТА ЇХНІМ ПРИЗНАЧЕННЯМ

План

1. Значення обізнаності дитини дошкільного віку з будовою власного тіла та призначенням різних частин тіла для загального розвитку особистості

2. Шляхи забезпечення інтересу дітей до власного тіла та функціонування його органів

3. Особливості організації та проведення ігор на знайомство дітей з будовою власного тіла

Методичні рекомендації щодо етапів проведення практичного заняття:

1. Оголошення теми та мети навчального заняття.
2. Обговорення питань, винесених на практичне заняття.
3. Підготувати та продемонструвати дослід або гру для знайомства дітей з будовою тіла людини та просторовим розташуванням його частин, з органами чуття та їхнім призначенням.
4. Підбиття підсумків заняття, оцінювання результатів роботи студентів, пояснення змісту та методики виконання домашнього завдання.

III. Організація навчання та політика оцінювання роботи здобувачів освіти

Практичні заняття плануються для певних тем дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; проведення тестування за теоретичним матеріалом лекцій; виконання практичних, тренувальних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових та методичних публікацій за обраною проблематикою; тренінги; презентація результатів дослідження або практичної діяльності на задану тематику. Завдання самостійної роботи здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок. Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи здобувачів освіти проводяться згідно затвердженого графіку консультацій. Форми контролю: поточне оцінювання (ПО, виконання та здача практичних робіт, тестування теоретичного матеріалу), підсумковий контроль у формі заліку.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Пропущені лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, здобувач освіти відпрацьовує згідно з графіком консультацій шляхом тестового контролю та виконання передбаченого програмою творчого завдання. Дедлайн відпрацювання пропущеного заняття – до закриття змістового модуля згідно розкладу. Також пропущені заняття можуть бути відпрацьовані шляхом зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з поточного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо виставлення балів. Загальна сума балів набраних за семестр може досягати максимально 100 балів. Самостійна робота оцінюється під час усних відповідей або практичної роботи здобувачів освіти та включається до загальної оцінки теми під час практичного заняття. Обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність здобувача освіти під час занять; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Він проводиться у формі семестрового заліку та полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компонента на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи. Модульні контрольні роботи не плануються і не проводяться.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Розподіл балів та критерії оцінювання. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема усне опитування, захист проєктів, експрес-контроль (тестування), перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи – 10 балів. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати **100**.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Таблиця 4

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
10	Оцінюється робота здобувача освіти, який глибоко оволодів вузловими питаннями по темі. Системно, усвідомлено використовує освітню інформацію. Встановлює причинно-наслідкові зв'язки між окремими змістовими блоками. Вільно орієнтується і використовує необхідний категорійно-понятійний апарат при розкритті проблеми. Вміє застосовувати отримані знання та вміння у практичних ситуаціях.
7,5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який загалом цілісно, усвідомлено оволодів матеріалом, необхідним для практичної діяльності. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній. Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при виконанні поставленого завдання у змінених умовах, у новому середовищі.
5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який фрагментарно, несистемно відтворює інформацію. Наводить лише окремі

	складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку. Потребує постійного методичного супроводу під час виконання освітніх завдань. Важко пристосовується до нових умов середовища.
2,5	Оцінюється робота здобувача освіти, який необхідним категорійно-понятійним апаратом не володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання або практичного завдання, відповідає не по суті. Намагається пристосуватись до умов середовища, проте поверхнево володіє методами та технологіями.
0	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Розподіл балів за формами контролю

Поточний контроль (max = 100 балів)										Загальна кількість балів
Практична № 1	Практична № 2	Практична № 3	Практична № 4	Практична № 5	Практична № 6	Практична № 7	Практична № 8	Практична № 9	Практична № 10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно"). Глибоке оволодіння вузловими питаннями по темах. Системне, усвідомлене використання даної інформації.

Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими змістовими блоками. Вільна орієнтація і використання необхідного категорійно-понятійного апарату при розкритті проблеми. Мова чітка і логічна. Здатність до аналітико-узагальнюючого викладу питання, вміння формулювати висновки і пропозиції по суті проблеми.

82-89; 75-81 балів ("добре"). В цілому цілісне, усвідомлене оволодіння матеріалом, віднесеним до даного питання. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній. Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при відповідях на питання, у формулюванні узагальнень і висновків.

67-74; 66-60 балів ("задовільно"). Фрагментарне, несистемне відтворення інформації. Наводить лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку.

59-1 балів ("незадовільно"). Необхідним категорійно-понятійним апаратом не володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання, відповідає не по суті.

Глосарій понять з освітнього компонента

1. **Аналіз:** Процес розглядання та розуміння отриманих даних або інформації з метою винесення висновків чи виявлення закономірностей.
2. **Аналіз:** Розглядання даних або інформації з метою зрозуміння їхнього значення чи виявлення закономірностей.
3. **Взаємодія з середовищем:** Взаємодія дослідника чи об'єкта дослідження з оточуючими умовами та факторами, які можуть впливати на дослідження.
4. **Взаємодія:** Взаємодія між об'єктами, яка може включати комунікацію, взаємодію та вплив один на одного.
5. **Вимірювання:** Процес визначення розміру, обсягу, кількості або інших параметрів об'єктів або явищ.
6. **Висновок:** Остаточний висновок або результати дослідження, які були зроблені на основі отриманих даних.
7. **Відкриття:** Нові знання, які були виявлені або отримані під час дослідження.
8. **Гіпотеза:** Припущення або передбачення, яке може бути підтверджено або спростовано шляхом дослідження.
9. **Дані:** Інформація, яка була зібрана або отримана під час дослідження.
10. **Дослідження:** Систематичний процес вивчення певної проблеми або питання з метою отримання нових знань.
11. **Дослідник:** Особа, яка проводить дослідження або експеримент та аналізує отримані дані.
12. **Дослідницький процес:** Систематичний підхід до вивчення явища або проблеми, який включає всі етапи від постановки гіпотези до висновків.

13. **Експеримент:** Контрольоване спостереження або діяльність, спрямована на вивчення конкретного явища або перевірку гіпотези.
14. **Експерт:** Особа, яка має спеціальні знання чи досвід у певній області і може надати допомогу у проведенні дослідження.
15. **Завдання:** Конкретне завдання або мета, яка передбачається в рамках дослідження або проекту.
16. **Інтерв'ю:** Спосіб збору інформації, коли дослідник ставить питання та отримує відповіді від об'єкта дослідження.
17. **Матеріали:** Ресурси чи інструменти, які використовуються для проведення дослідження або експерименту.
18. **Методика:** План або система дій, які використовуються для проведення дослідження чи експерименту.
19. **Об'єкт:** Те, над чим проводиться дослідження або експеримент.
20. **Питання:** Формулювання проблем або тем для подальшого дослідження або обговорення.
21. **Підсумки:** Загальні висновки або результати дослідження.
22. **План:** Систематично організований набір дій або кроків для досягнення певної мети або завдання.
23. **Проблема:** Ситуація або питання, які потребують розв'язання або вивчення.
24. **Результати:** Кінцеві висновки або дані, які були отримані в результаті дослідження або експерименту.
25. **Ресурси:** Джерела чи засоби, які використовуються для отримання необхідної інформації або даних для дослідження.
26. **Рефлексія:** Процес відображення чи аналізу результатів дослідження та їх впливу на дослідника або об'єкт дослідження.
27. **Співпраця:** Робота разом з іншими людьми або групами для досягнення спільної мети або завдання.
28. **Спостереження:** Процес уважного та систематичного спостереження за явищами або об'єктами з метою збору інформації.

29. **Суб'єкт:** Особа чи об'єкт, який досліджується або який приймає участь у дослідженні.

30. **Теорія:** Система ідей або концепцій, яка пояснює певні явища або закономірності.

Рекомендована література

Основна:

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з предметним довкіллям : підручник. К. : Видавничий Дім "Слово", 2010. 408 с.
2. Буценко А. О. Маленькі дослідники на шляху до безхмарного майбутнього: висвітлюємо дива STEM-професій для дітей дошкільного віку. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2023. № 3. С. 14–23.
3. Волинець Ю. О., Стаднік Н.В. Організація експериментально-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку на основі взаємодії фахівців закладів дошкільної освіти з батьками. *Електронне наукове фахове видання Народна освіта*. 2019. Випуск №2(38). С. 125–133.
4. Діхтяренко С. В. Дослідно-експериментальна робота дітей дошкільного віку: понятійний контент. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 54(1). С. 175–182.
5. Козубовська І. В. Милян Ж. І., Савко Б. І. Розвиток дослідницької активності дошкільників у процесі експериментування. *Advanced top technology*. 2024. № 2. С. 27–28.
6. Коломієць А. Особливості організації експериментування як виду діяльності дітей дошкільного віку: європейський досвід. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2022. № 12(2). С. 7–13.
7. Крутий К.Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. 124 с.
8. Парціальна програма «Маленькі дослідники» для дітей дошкільного віку / Сергєєва Ірина Миколаївна, вихователь-методист ДНЗ №55. Маріуполь. 2018. 95 с.
9. Позняк С. Методика діагностування рівнів сформованості дослідницьких умінь у дітей старшого дошкільного віку. *Гуманітарний вісник*. 2015. № 36. С. 101–111.

10. Сазонова А. В. Організація експериментальної діяльності дітей дошкільного віку. *Наукові записки [Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки*. 2020. № 3. С. 98–104.

Додаткова:

1. Karuk I.V. Development of search and research activity of preschool children during the use of the technology “Educational trip”. *Imperatives of Civil Society Development In Promoting National Competitiveness : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. Volume I, December 13–14, 2018. Batumi, Georgia : Publishing House “Kalmosani”, 2018, p. 254–257.*

2. Беленька Г. В. Експериментально-дослідницька діяльність у природі: уточнюємо поняття, актуалізуємо завдання. *Дошкільне виховання*. 2018. № 4. С. 2–7.

3. Гнетецька О. Пізнавальний інтерес як критерій розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія*. 2013. Вип. 29. С. 135–139.

4. Іщенко Л. В. Дука Т. М. Підготовка майбутніх вихователів до розвитку дослідницької активності дітей старшого дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 77(1). С. 46–50.

5. Карук І. В. Гра-експериментування як засіб розвитку дослідницької активності дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 20. Т. 2. С. 142-145.

6. Карук І. В., Колеснік К. А. Реалізація освітнього напрямку "Дитина у світі мистецтв" у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74(1). С. 19–22.

7. Лазаренко Н., Коломієць А., К. Колесник Особливості організації групової взаємодії дітей дошкільного віку в процесі експериментування. *Preschool education: global trends*. 2022. Vol. 2. С. 123–138.
8. Мардарова І. К. Можливості організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій. *Наука і освіта*. 2013. №3. С. 102–104.
9. Олексин Л., Салій В. Теоретичні основи екологічної освіти у виявленні дослідницьких умінь дітей дошкільного віку шляхом експериментування. *Молодь і ринок*. 2016. №11 – 12 (142 – 143). С. 38–41.
10. Пономаренко Т. О., Оксімець М. В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування основ дослідницької компетентності в дітей раннього віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 84. С. 218–223.
11. Пастушенко Н. Б., Суддя З. О. Розвиток пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку засобами пошуково-дослідницької діяльності. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 5. С. 129–133.
12. Рацкович Є. Дитяче експериментування як метод розвитку старших дошкільників : робоча програма спецкурсу. Мукачево : МДУ, 2010. 26 с.
13. Ясинська С. М., Козак Л. В. Формування дослідницької компетентності дітей старшого дошкільного віку у проектній діяльності. *Перспективи та інновації науки (Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина")*. 2023. № 14. С. 552–561.